

Олександр КИРИЧЕНКО

завідувач кафедри права,
доктор юридичних наук, професор

Інна БОНДАРЕНКО

здобувач вищої освіти за першим
(бакалаврським) рівнем
за спеціальністю 061 Журналістика
Міжнародного класичного університету
імені Пилипа Орлика (м. Миколаїв)

**ІННОВАЦІЙНЕ РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ
АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ В КОНТЕКСТІ
ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА**

Удосконалення законодавчого розуміння сутності академічного плагіату та інших базисних способів прояву академічної недоброчесності, що найбільш повно представлені у розд. IV «Порушення академічної доброчесності» проекту Закону України «Про академічну доброчесність» [3], доцільно окреслити таким чином у контексті безумовного дотримання принципу верховенства права.

У ст. 15 «Види порушень академічної доброчесності» даного розділу проекту закону наведений вичерпний перелік наступних порушень академічної доброчесності: академічний плагіат, зловживання результатами освітньої (освітньо-творчої) або наукової (науково-технічної) діяльності, обман, фабрикація, фальсифікація та присвоєння авторства, створення академічного тексту на замовлення, несамостійне виконання завдання, порушення вимог щодо оцінювання, протиправний вплив та отримання неправомірної вигоди, неспроможність ідентифікувати порушення академічної доброчесності та протистояти цим порушенням.

У той же час поміж проявів академічної недоброчесності не вказана так звана «унікальність академічного тексту», яку переважна більшість організаторів різних наукових заходів відверто непрофесійно розглядають в якості академічного плагіату і вона є підставою для відмови у прийнятті та/чи у недопуску для участі відповідних академічних текстів у цих наукових заходах і тим більше в оприлюдненні такого тексту. Наприклад, в інформаційному листі з проведення міжнародної науково-практичної конференції «Академічна доброчесність. Виклики сучасності», 22–23 березня 2022 р., Львів, Українська академія друкарства, вказується : «Зверніть увагу, що матеріали учасників буде перевірено на унікальність, роботи з менш ніж 70 % унікальності НЕ БУДУТЬ розглянуті» [1].

Але, *по-перше*, як виконати дану вимогу юристам, які готуються свої доповіді на основі правових актів, зміст яких має цитуватися?

По-друге, у даному випадку забувають про те, що може навіть й один відсоток нового тексту та/чи відповідним чином упорядкований і вже відомий текст перетворити увесь текст із словесної схоластики у наукове відкриття чи, принаймні, в оприлюднення суспільно корисного інноваційного підходу.

По-третьє, необхідність повторення положень власних розробок чи інших авторів виникає унаслідок недосконалості здійснення вітчизняної та й закордонної наукової діяльності у частині наявності чисельності різних наукових та інших видань, побачити поміж яких ті чи інші інноваційні підходи фактично неможливо чи, принаймні, потребує витрат дуже багато часу, зусиль та іноді й спеціальних навичок.

А якби хоча б в межах кожної з країн існувало одне єдине наукове видання за всіма науковими спеціальностями, спеціалізаціями і субспеціалізаціями, яке б приймало на безоплатній основі для електронного та паперового оприлюднення будь-які наукові результати без обмеження обсягу та без будь-якого наукового рецензування (реакція на певні положення може бути висловлена лише у відповідній виносці чи в окремій публікації), але із належним безоплатним редагуванням із залишенням, за наявності вимоги автора, й авторської редакції певного терміна чи речення або абзацу та ін., то й у повторенні оприлюднення власних результатів чи результатів інших авторів не виникало б необхідності, а оприлюднення незначного розвитку чи доповнення цих результатів можна було б робити без повторного оприлюднення й раніше оприлюднених результатів. Адже знайти такі вже оприлюднені раніше результати та розглянути у взаємозв'язку із незначною частиною їх доповнення чи розвитку вже було б нескладно як автору, так й всім іншим зацікавленим особам.

По-четверте, треба також позбавитися й акредитаційної. планової та іншої залежності наукової діяльності [2, с. 26], що примушує «займатися» наукою випадкових осіб або за відсутності у відповідний період часу «наукової музи» повторювати наукові результати, та/чи наукового булінгу, внаслідок чого автори вдаються до висвітлення своїх наукових результатів в публікаціях інших авторів чи під псевдонімом або під ім'ям іншого автора.

Власне тому положення ч. 2 ст. 16 «Академічний плагіат та зловживання результатами освітньої (освітньо-творчої) або наукової (науково-технічної) діяльності» вказаного проєкту закону, згідно якої «зловживання результатами освітньої (освітньо-творчої) або наукової (науково-технічної) діяльності полягає у створенні академічного тексту з порушенням вимог частини п'ятої статті 5 цього Закону з метою досягнення кількісних показників, потрібних для проходження атестації, підтвердження кваліфікації, отримання наукового ступеня, вченого звання, посади» [3], породжені самим освітянським міністерством, яке вимагає

кожен раз власне нових академічних результатів і певної їх кількості «для проходження атестації, підтвердження кваліфікації, отримання наукового ступеня, вченого звання, посади», незважаючи на те, що й наявних попередніх результатів, які лише оприлюднені не у тій формі чи не у тому науковому виданні або не в тій країні, було б достатньо для підтвердження відповідної кваліфікації науково-педагогічного чи педагогічного працівника.

А для перевірки так званої «унікальності академічного тексту» немає значення у якому виданні, в якій країні чи в якій власне формі вже були оприлюднені наукові чи педагогічні результати, які ж до цього не були піддані експертній міністерській чи іншій оцінці або були піддані з явним заниженням їх наукової чи педагогічної значимості до рівня того питання, яке в той час розглядалося (кандидатської, а не докторської; дисертації, а не вченого звання; тощо).

По-п'яте, треба зрозуміти й те, що за таких підстав – розгляд й так званого самоцититування чи самоплагіату в якості одного із базисних проявів академічної недоброчесності виглядає відверто непрофесійним.

По-шосте, треба відмовитися від обмеження обсягу представлення наукових результатів у вигляді не повного викладу, а тез доповідей на 1-5 сторінках і, тим більше, без посилань на використані джерела, що також провокує як академічний плагіат, так й низький рівень так званої «унікальності академічного тексту».

По-сьоме, не можна сприймати й заперечення того, а де взяти кошти на фінансування роботи такого роду видань? Адже й існуючі чисельні видання й так витрачають кошти, сумарна кількість яких, здається, значно перевищує ті витрати, які необхідні для фінансування єдиного всеукраїнського видання, що найбільш справедливо брати від навчальних і науково-дослідних установ у вигляді відсотку від кількості осіб, які навчаються чи проводять дослідження у цій установі, а за наявності чи у частині комерційної діяльності – від отриманого доходу.

Викладені зауваження мають бути враховані у контексті приведення існуючої псевдонаукової практики подолання академічного плагіату як одного із базисних проявів академічної недоброчесності у контексті безумовного дотримання принципу верховенства права без фактичного застосування у такому аспекті позанормативного розуміння так званої «унікальності академічного тексту чи інших академічних результатів» в умовах відсутності безкоштовного і доступного єдиного загальнодержавного наукового видання за всіма науковими спеціальностями, спеціалізаціями і субспеціалізаціями в електронному та з дублюванням у типографському вигляді.

А за умов запровадження такого наукового видання, що має розглядатися в якості найбільш ефективного, раціонального та якісного способу подолання академічного плагіату, самоплагіату та інших проявів

академічної недоброчесності, викладені підходи до розуміння «унікальності академічного тексту чи інших академічних результатів» також мають бути докорінним чином переглянуті в контексті безумовного дотримання принципу верховенства права.

1. Академічна доброчесність. *Виклики сучасності*: інформ. лист про міжнар. наук.-практ. конфер. студентів та молодих учених, 22-23 березня 2022 р., Львів, Українська академія друкарства. URL : <https://www.uad.lviv.ua/naukova-diialnist/naukovtsiam/konferentsii-konkursy-vystavky/820-akademichna-dobrochesnist-vyklyky-suchasnosti>.

2. Кириченко О. А., Тунтула О. С., Ткач Ю. Д. Інновації юриспруденції в забезпеченні журналістської галузі права та медіабезпеки : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O., 2021. 98 с. URL : <https://monographs.rsglobal.pl/index.php/rsgl/catalog/book/40>.

3. Про академічну доброчесність: проект Закону України. URL : https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12C_.pdf.

Євген КУРІННИЙ

професор кафедри адміністративного та фінансового права Запорізького національного університету (м. Запоріжжя, Україна), доктор юридичних наук, професор

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ПОТРЕБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВАКЦИНАЦІЇ В УКРАЇНІ

Серед головних складових сфери охорони здоров'я, профілактика захворювань серед громадян є однією з пріоритетніших, бо за умов ефективного використання відповідних медичних маніпуляцій, можливо якщо не повністю попередити, то максимально мінімізувати розповсюдження значної кількості небезпечних захворювань, які ще декілька десятиліть тому становили серйозну загрозу для людства (віспа, туберкульоз, чума, правець тощо).

Вакцинацію можна визнати найбільш поширеним та ефективним засобом профілактики не тільки згаданих вище захворювань, а й багатьох інших, що неодноразово викликали спалахи численних епідемій серед людства, або як зараз пандемії Covid-19.

На перший погляд, основним правовим інструментарієм, що має забезпечувати реалізацію відповідних груп суспільних потреб у сфері охорони здоров'я взагалі та вакцинації зокрема є норми так званого медичного права – комплексної галузі вітчизняного права, обумовленої специфічним предметом регулювання. Однак, якщо згадати позицію метра